

Arkivpodden

Transkribering av Kungavalet 1523

Medverkande: Olle Ferm, Claes Gejrot

Produktion och musik: Stefansson Kommunikation AB

Olle Ferm: Det fanns bara en kandidat och det blev Gustav.

Claes Gejrot: Och så sprang man iväg med ett bud till honom att han nu var vald, eller?

Olle: Ja, just det. Och då var man tvungen att förhandla med även honom därför att han låtsades, eller hur man nu ska säga. Han avvisade det här budet.

[musik]

Claes: Välkommen till Arkivpodden. Idag är vi på Riksarkivet i Stockholm och jag heter Claes Gejrot. Jag sitter här tillsammans med Olle Ferm, historiker vid Stockholms universitet och en av författarna i en antologi som vi just har gett ut. Olle, du har skrivit en spännande artikel om kungavalet 1523. Var det egentligen meningen att det skulle bli ett kungaval?

Olle: Ja att det skulle bli ett kungaval så småningom, det tror jag. Men det var nog inte planerat för Strängnäs, så vitt jag kan förstå. Den kallelse som utgick till detta herremöte den känner vi inte till egentligen, för den är inte bevarad. Men vi vet lite om den genom den diskussion som uppstod inom en krets av riksrådet.

Claes: Kan du förklara vad ett herremöte är? Är det som riksdag du menar, eller?

Olle: Herremöte innebär att det är en bred krets som samlas, så det är inte bara en elit inom kyrkan eller inom adeln, utan borgerskapet är med och förmodligen har det också funnits bönder med vid detta tillfälle. Men herremän är en snävare krets än en egentlig riksdag.

Claes: Just det. Jag tänker vi kunde börja och prata lite om läget i Sverige i allmänhet. De flesta känner till att Stockholms blodbad har ägt rum här 1520 och att Gustav lyckas bli vald till riksföreståndare 1521. Men var det då lugnt i Sverige 1523?

Olle: 1523 var det mycket oroligt. För vad som började 1521 var ett uppror mot Kristian II. Han som är en av de ansvariga för Stockholms blodbad. Och det blodbadet väckte förstås stor vrede. Så att man ville helst bli av med honom. Men inte bara med honom utan man var också trött på den nordiska unionen som man hade ingått i, där Danmark hela tiden hade dominerat och främst ägnat sig åt att stärka de egna danska intressena.

Claes: 1523 då hade ändå Gustav som riksföreståndare lyckats samla all makt hos sig, eller?

Olle: Det kan man säga – inte all makt.

Han var fortfarande beroende av riksrådet och de biskopar som satt i riksrådet och de aristokrater som satt i riksrådet. Han var bara riksföreståndare helt enkelt. Men han hade sett till att han hade fått förankring för sin, ska vi säga politik, hos olika landskapsmenigheter. Han hade jobbat på gentemot folket och de, ska vi säga, traditionellt maktbärande grupperna i samhället.

Claes: En sak som du skriver i din artikel, det är att bland de maktbefogenheter som han skaffat sig var att kalla till möten med rikets ledande män. Och då ligger han bakom, förstås, kallelsen till det här mötet i Strängnäs.

Olle: Ja, det är han som ligger bakom den och visserligen är han fri i någon mening. Det är han som sammankallar, men omständigheterna kan tvinga honom att sammankalla. Och det var på gång redan under hösten att ett stort möte skulle hållas med anledning av att man hade lånat en massa pengar i Lübeck och anställt krigsfolk som belägrade Stockholm, Kalmar till exempel. Men de här lånen ville man ha säkerhet för, och man ville också ha privilegier, handelsprivilegier, nere i Lübeck helt enkelt. Så att de

kunde handla friare i Sverige. Och det här trängde på. Lübeck hade skickat förhandlare till Sverige och man förhalade ett möte hela tiden och hänvisade till att riksrådet inte var fulltaligt och så vidare, och så vidare. Man ville vinna tid och nå en bättre position helt enkelt.

Claes: Man anar ju ett intrigspel här också, lite smått. Det gäller vilka som skulle fylla ut de här lediga platserna i riksrådet. Ska vi säga det att ett riksråd motsvarar ungefär en regering idag?

Olle: Det kan man säga.

Claes: Det kan man säga. När kallelsen kom, var det så att man visste exakt vilka som skulle kallas in då? Förstås biskoparna och det fåtal personer som ingick i riksrådet, men vilka andra kunde räkna med att få den här kallelsen?

Olle: Jag vet vi inte riktigt. Men det är tydligt att den har gått till riksrådet och det antyds att det är ett möte som är bredare än riksrådet. Alltså rikets råd och män var en större församling som fanns under senmedeltiden och det är väl den han har siktat in sig på.

Claes: En viktig spelare, om man får uttrycka sig så, är ju Hans Brask. Biskopen i Linköping. Som du antyder här i din artikel att han föregjer sjukdom. Men var han sjuk egentligen tror du, alltså för att utebli från mötet menar jag?

Olle: Ja, jag tror det. Jag tror att han inte var helt frisk och att han föredrog att stanna hemma helt enkelt.

Claes: Ja det är hyggligt av dig att tro på Hans Brask. Jag tror inte alla har trott på honom genom åren, men vi får väl utgå ifrån att han inte var helt frisk då. För det var en jobbig ritt att ta sig mellan Linköping och Strängnäs.

Olle: Ja om man nu ville rida. Men han talar redan under vintern om att han inte mår bra. Om den här sjukdomen var plötsligt påkommen i samband med kallelsen då kunde man ju ha misstankar.

Claes: Men för Gustav verkar det vara viktigt att ha med Brask eftersom han, som du sa här innan, fyllde nästan ärkebiskopens roll som den viktigaste biskopen i rådet.

Olle: Man ser ju också till att han i någon mening blir delaktig i beslutet i Strängnäs. Han förstår att det är bäst att han på något sätt markerar sin närvaro, och det gör han genom att skicka sitt sigill. Då kunde han inte säga att han inte var medansvarig efteråt.

Claes: Nej.

Olle: Det kunde han göra vid tidigare tillfällen ...

Claes: Men det blir en sorts garanti va, att han skickar sigillet?

Olle: En garanti.

Claes: Ja, det är roligt. Du, jag tänkte lite grann på det här med platsen. Alltså Strängnäs. Man skulle automatiskt kunna tänka Uppsala eller Västerås. Stockholm är inte tänkbart, för där höll fortfarande danska trupper Stockholm och svenskarna, med hjälp av lübeckarna, belägrade. Men varför inte till exempel Uppsala?

Olle: Jag tror att man ville ha ett sådant här möte i en biskopsstad. För då fanns det så att säga lokaler där man kunde samlas och det fanns skrivkunnigt folk. Varje domkyrka hade ju ...

Claes: Kansli.

Olle: Ett kansli, just det. Men det fanns ju massa klerker som hade gått på utbildning och så vidare och som satt i domkapitlet. Så att det är kunnigt folk, men också lokaler att framträda i och förhandla i, och som gav en inramning. Han litade inte på alla de som satt i domkapitlet i Uppsala. Det är alldeles klart. Och hur det var i Västerås – nej, jag tror inte han gillade Västerås heller. Men det som talade egentligen för Strängnäs det var att det låg nära Stockholm. Man vill kunna nå Stockholm snabbt därför att belägringen höll på att lyckas och i princip hade man inifrån Stockholm antytt – alltså de som satt på slottet, Kristians män – att det var dags för dem att ge upp. Men de ville ha garantier, och så vidare, så det var ett

förhandlingsläge. Å andra sidan var det problematiskt då för riksföreståndaren. Han var ju beroende av de beläggningstrupper som fanns runt Stockholm. Och vem hade betalat dem? Det var Lübeck som hade betalat dem.

Claes: Mellan Strängnäs och Stockholm så var det lämpligast vid den här tiden att åka båt förstås. Hur lång tid tror du att det tog? Ett dygn eller?

Olle: Det står att de lübeckska förhandlarna kom med förlig vind till Strängnäs. De hade varit i Stockholm och kontrollerat att läget var okej, att inget nytt hade inträffat. Och sedan hade de åkt till Strängnäs. Ja, vad tar det att segla från Stockholm till Strängnäs med förlig vind? Det kan väl gå på en dag, va?

Claes: Ja, det är väl det man misstänker. Så det är praktiskt ur många aspekter. Olle om man tittar på det här mötet som det har kallats till, vilket skulle du säga var det ursprungliga syftet med det här mötet?

Olle: Även om kallelsen är borta så vet vi vad de som var kallade trodde att det skulle gå ut på, nämligen förhandlingar med Lübeck om deras privilegier i Sverige. Så att det är det enda syfte som kan utläsas av den diskussion som föregick mötet.

Claes: Så även om vi inte har kallelsen så är det absolut mest troliga att det var de här diskussionerna som föranledde mötet, så att säga.

Olle: Ja det är det man diskuterar internt bland dem som har blivit kallade, de diskuterar ingenting annat. Den egentliga huvudkällan från mötet det är en relation, som det brukar heta, en berättelse som de lübska förhandlarna har lämnat till rådet i Lübeck. För det var det vanliga, de måste lämna en redogörelse för vad de hade hållit på med. Det är den egentliga huvudkällan till vad som sker egentligen.

Claes: Egentligen den enda källan till händelserna just de här dagarna, va?

Olle: Ja, det kan man nog säga. Det finns lite småsaker, men det är huvudkällan. Det är huvudkällan. Man kommer inte förbi den.

Claes: Ja men du Olle, jag tänkte de här privilegierna som är så viktiga här att diskutera. Vad gick de egentligen ut på? Vad gällde saken?

Olle: Förutsättningarna för deras handel i Sverige, i stort. Men egentliga knäckfrågan det var ju hur många städer som skulle omfattas av privilegierna. Inom riksrådet fanns det en grupp som hävdade att det ska bara gälla för Lübeck. Medan Lübeck hävdade att det var fler städer som skulle inkluderas. Och det blir ju också ...

Claes: När du säger städer så menar du städer i Nordtyskland.

Olle: Ja, som ingick i Hansaförbundet, det enkelt.

Claes: Ja, just det. när man nu har samlats då till det här mötet i Strängnäs så behöver man en lokal att mötas i. Du har en karta i din artikel, kan du säga någonting om de lokaler som fanns och var man troligen träffades?

Olle: Ja, man kan säga att allt cirkulerar kring centrum i Strängnäs, och det är domkyrkan. Och de som är i Strängnäs på detta herremöte de går till morgonmässan varje dag klockan åtta. Där sitter de och deltar i mässan. Klockan nio börjar normalt förhandlingar av olika slag. Så domkyrkan är central. I biskopsgården, som ligger norr om domkyrkan och heter Roggeborgen numera efter den medeltida biskopen, där bodde kungen.

Claes: Där hade han sin bostad under det här mötet, alltså?

Olle: Där hade han sin bostad under mötet. Det märkliga är att man inte hört talas om biskopen under detta möte, så man undrar var han tagit vägen. Sedan fanns det någonting som heter Sankt Eskils kapell som låg norr om domkyrkan och där skedde förhandlingarna, huvudförhandlingen i varje fall, mellan Lübeck och företrädarna för Sverige. Sedan kan man säga att ärkedjåknen gård spelar en viss roll i sammanhanget, för där var de lübeckska förhandlarna inhysta. Och den som tog emot dem där var ärkedjåknen Laurentius Andreæ, som blev en av de stora reformatörerna under de kommande åren.

Claes: Okej, om vi nu tänker oss att det här mötet då äger rum, då undrar man, vilka är de mest centrala aktörerna vid det här mötet?

Olle: Ja riksföreståndaren är naturligtvis en huvudspelare i det förhandlingsspel som utspelar sig, eller kommer igång. Men han deltar inte utan han låter andra ... han håller sig i bakgrunden. Han deltar inte i huvudförhandlingen då lübeckarna framställer sina krav. Sedan tillsätts det en liten kommitté efteråt, med några personer ur riksrådet, som får fortsätta att diskutera med de lübeckiska sändebuden.

Claes: Jag tycker det här är så typiskt svenskt på något vis. Du beskriver i din artikel hur man tillsätter en expertgrupp, man liksom tillsätter en liten utredning här mitt under mötet, som ska lösa de kniviga frågorna. Är det så helt enkelt?

Olle: Ja, och det är intressanta är att den ende som man kan vara säker på har varit med är Berend van Melen, en sachsisk riddare som kungen gjort till riksråd under detta möte. Och det hänger samman med naturligtvis att han är en van förhandlare i någon mening. Han talar flytande lågtyska, vilket ju är nödvändigt. Han kan läsa lågtyska eftersom privilegieförslaget är skrivet på lågtyska. Jag tror att han också vid sin sida har haft några i Tyskland utbildade klerker, alltså de hade universitetsexamen ifrån Tyskland och hade rimligen också under – det tog ett antal år – under dessa år också hade lärt sig lågtyska.

Claes: Men den här Berend van Melen, han är då en väldigt viktig spelare här, medlem av riksrådet. Så han måste ha pratat svenska också?

Olle: Han kunde väl göra så rimligt förstådd, det är väl så. Och vid sin sida hade han ett par stycken som kunde lågtyska och sedan kunde översätta så att säga.

Claes: Och nu när man har sett till att riksrådet är fulltaligt, får Lübeck igenom alla sina krav vid den här förhandlingen?

Olle: I princip är det så. När de gör sin framställan så hänvisar de till det goda i att riksrådet nu är fulltaligt, eftersom riksföreståndaren

under mer än ett halvår hade hänvisat till att vi kan inte ha något möte förrän riksrådet är fulltaligt.

Claes: Hur många var man totalt nu i riksrådet?

Olle: Det är ett tjugotal personer ...

Claes: Ett tjugotal personer.

Olle: ... och så några biskopar. Men då kan man säga att det finns ett hot inlagt i detta.

De kräver ersättning för den hjälp som man har givit Sverige, tycker de, men det är faktiskt riksföreståndaren som har gått i god för alla uppgörelser. Det är han som är deras man helt enkelt.

Claes: Och då ligger det i Lübeckarnas intresse att den som har lovat dem en massa saker också blir vald till kung.

Olle: De har två möjligheter att utöva hot i detta, när det blir ett förhandlingsspel. Dels så kan de häva belägringen och Stockholm. Och dels kan de säga att "vi överger väl vårt stöd, vi lämnar vårt stöd till Sverige och så slår vi oss ihop med den danske kungen", de har ju fått en ny kung i Danmark.

Claes: Du menar Fredrik, den nye kungen i Danmark.

Olle: Fredrik den nye kungen. Alltså det är ju ett reellt hot för Sverige att Lübeck går ihop med den nye danske kungen.

Claes: Och i den här situationen befinner man sig då i kanske den 4 juni, den 5 juni. Någoting sånt, där man fortfarande diskuterar.

Olle: Det diskuteras. Vad har Sverige att komma med då? Det ena är att man beviljar privilegierna. Och då har man löst en sak. Det gör man först efter herremötet. Man kommer inte överens under herremötet. Den andra saken, att förhindra att den danske kungens ambitioner ska lyckas i Sverige, det är att man förättar kungaval i Sverige.

Claes: Och där kommer kungavalet in.

Olle: Då kommer kungavalet in. Och det som är lite fiffigt med det här, det är ju det att man talar inte i ståndpunkter. Det är en poäng, ofta, i en förhandling att man inte deklarerar sina ståndpunkter på detta vis. För då låser man förhandlingen. Utan man ser till vilka intressen; vilka intressen kan Lübeck ha, vilka intressen kan Sverige ha. Så att lübeckarna de accepterar det här förslaget att man ska välja Gustav Eriksson till kung. Någon annan kandidat fanns inte. Men samtidigt så uppfattar de detta som en garanti för att de ska få sina privilegier. Och när kungavalet är avslutat då är herremötet slut och då vidtar förhandlingarna mellan Lübeck och riksrådet. Och det intressanta är att när han är kung då deltar han. Då deltar han själv i förhandlingen. Och man kan säga också att det är en fördel för Sverige internationellt att man själv bestämmer. Man är inte underordnad någon utan man har en status som ett eget rike.

Claes: När jag hör dig berätta om det här nu så blir det mer och mer uppenbart, tycker jag, att det här kungavalet inte har planerats av någon långt i förväg utan att det dyker upp som ett alternativ under de här förhandlingarna.

Olle: Kungavalet blir ett sätt att värna Sveriges intressen, svenska rikets intressen, gentemot utländska makter av olika slag. Men kungen var inte inne på det här spåret egentligen. Det visar sig att dagen före kungavalet så har man tagit upp den här idén med riksföreståndaren och han hade då varit avvisande.

Claes: När jag läste det här i din artikel, att han hade en avvisande inställning, då kommer jag att tänka på vissa blivande statsministrar som vi har haft i Sverige som har varit ytterst tveksamma och sagt nej, ända tills de plötsligt säger ja. Det kanske är ett sätt bara att visa sin lojala, ödmjuka inställning till frågan?

Olle: Alltså grejen är den att de är utlämnade. De är utlämnade, vad ska de göra om han inte accepterar?

Claes: Precis.

Olle: Men det finns också en annan aspekt på det och det är: det kunde finnas andra pretender i Sverige, nämligen Sten Sture den yngres söner. Och de hade uppbackning, men de var utrikes.

Claes: Och de var små.

Olle: De var små. Så att det är det ena. Sedan tror jag inte att han egentligen hade ... Han ville inte bli vald till kung i Sverige. I Strängnäs. Utan det skulle ske, och det är en idé som jag tror en lundahistoriker hade en gång och den instämmer jag i, han ville att alla de borgar som danska trupper ännu innehade, alltså Stockholm, till exempel och Kalmar, de skulle vara återtagna. Och eftersom han var en uppkomling och inte av kungligt blod, som i vissa hänseenden var viktigt vid den här tiden, så ville han också bli vald eller hyllad på Mora sten.

Claes: Som var den enligt landslagen ...

Olle: Det var där man enligt landslagen skulle hyllas som kung ja.

Claes: Precis.

Olle: Men nu när man har bestämt sig för detta på mötet: Gustav, som riksföreståndare, behövde han tror du gå runt och fundera över det här en dag eller så? Eller gick han med på det omedelbart?

Olle: Nej, det gjorde han ju inte. Det är det som är grejen. När man samlas den 6 juni och går till morgonmässan då har Berend van Melen kommit överens med de lübska förhandlarna att "så här är vårt upplägg", ungefär. Och skulle han trilskas nu så får ni övertyga honom om att det här ska du gå med på.

Claes: Ja, det är bra faktiskt.

Olle: Och de fick sitta kvar. Efter mässan så satt de kvar i domkyrkan. Och Berend sprang och hämtade riksföreståndaren.

Claes: Det är en underbar situation du målar upp. Han kunde ha trilskats och då hade vi inte haft något kungaval.

Olle: Och grejen var att de som förhandlade på svensk sida, de ansåg att när Lübeck hade gått med på kungavalet så kunde man inte neka dem privilegier.

Claes: Så det var en något stressig situation för de här inblandade männen nu att det skulle bli som planerat.

Olle: Ja men du vet i EU sitter de och förhandlar hela nätter ibland ...

Claes: Ja, just det. En sak som man kan få för sig det är att han ändå vill ta ett steg i taget och se hur det går. Skulle man kunna tolka situationen så?

Olle: Ja han är strateg.

Claes: Han är strateg.

Olle: Han är väldigt strategisk. Han är ett politiskt djur. Men han är obehaglig också. Han gör ju av med folk.

Claes: Ja, precis. Om vi skulle ta och titta lite närmare på själva dagen för kungavalet den 6 juni. Då ska det här valet genomföras på ett korrekt sätt. Och om jag förstår det rätt så har lagsagorna, alltså landet var indelat i olika lagsagor som styrdes av en lagman, och det fanns formella krav på hur ett sådant här val skulle gå till. Eller hur?

Olle: Enligt landslagen skulle varje lagsaga avge sitt votum, och då företräddes lagsagan av sin lagman. Men bakom honom skulle det finnas ett antal redbara män som hade samtyckt i detta avseende.

Claes: Hann man med det i Strängnäs?

Olle: Nej, när man till slut kom fram till att ett kungaval skulle hållas då uppstod problemet:

"Har vi tillräckligt med legitima företrädare för de olika lagsagorna här?". Nej, det hade man inte därför man hade ju inte kallat till kungaval. Så då fick man laga efter läge, så att säga. I en del fall, Ture Jönsson Tre Rosor som var lagman i Västergötland och var

främst i riksrådet av de världsliga medlemmarna, han fanns på plats och han hade med sig folk ifrån Västergötland. Så Västergötland, där var det helt okej. Men det var ju flera lagmän som hade blivit utsedda under det här herremötet.

Claes: Ja, det måste varit besvärligt för dem och skaka fram ...

Olle: Ja, särskilt om man bodde i Sörmland och sedan hade blivit lagman i Småland. Så hur gjorde man där? Jo, jag tror att det var så att lagmannen i Småland han ställde upp med ett antal mannar bakom sig och det var hans hird helt enkelt.

Claes: Du menar hans vaktstyrka?

Olle: Hans vaktstyrka.

Claes: Det har alltså inte ...

Olle: Det gick på skruvar får man väl säga.

Claes: Man kan säga att det här valet kom plötsligt på agendan.

Olle: Ja.

Claes: Det var ingenting som man hade planerat. Och skulle man ha vetat om det här då hade man förstås sett till att utse lagmän och de fick se till att ha med sig folk från sina lagsagor för att genomföra det på rätt sätt. Men det här valet genomfördes väldigt hastigt, får man säga. Var var man någonstans? Var befann man sig i Strängnäs?

Olle: Man gick på morgonmessa klockan åtta, och när morgonmässan var klar så gick man ut på sydsidan av domkyrkan så vitt jag förstår. Och där skedde en formell valprocedur. Olika lagsagor avgav sitt votum, det fanns bara en kandidat och det blev Gustav. Den som antecknade allting om valet var Laurentius Andreæ, ärkedjåknen, som hade de lübska sändebuden inhyta hos sig.

Claes: Gustav själv var förstås inte med på valmötet.

Olle: Han satt i biskopsborgen ...

Claes: Och åt frukost kanske?

Olle: Han kanske åt frukost ja.

Claes: Och så sprang man iväg med ett bud till honom att han nu var vald, eller?

Olle: Ja just det. Och då var man tvungen att förhandla med även honom därför att han ville, eller låtsades eller hur man nu ska säga, han avvisade det här budet av olika skäl. Han hänvisade till Sturarna, och så vidare. Det fanns andra kandidater.

Claes: Han saknade kungligt blod.

Olle: Och så saknar han kungligt blod. Men Berend van Melen hade med sig de lübska förhandlarna, så de övertygade till slut riksföreståndaren om att han skulle acceptera det här budet om att bli kung i Sverige.

Claes: Ja ingenting är så där superlätt som man tror när man bara läser att så genomförde man valet och så var allting klart, utan det var ju en viss process. Nu tror jag att vi befinner oss ungefär lördag vid lunchtid när Gustav till slut har accepterat det här valet och då måste man se till att vissa eder svärs, eller hur?

Olle: Ja. Och det gör man. Man går till den här platsen där man hade haft vissa förhandlingar, Sankt Eskils kapell. Där får kungen avlägga sin ed.

Claes: Inne i kapellet, eller?

Olle: Fick de plats, alla människor? Det måste ske utanför. Det är muntligt. De som är närvarande måste kunna intyga att det har skett och att de har sett och hört. Så kungen avlägger sin ed att hålla sig

till landslag och så vidare. Och sedan är det dags för folket att avlägga sin trohetsed gentemot den nyvalde kungen och då företräds folket av lagmännen i de olika lagsagorna. Ja och sedan är det klart.

Claes: Sedan är det klart. Sedan var det återstoden av förhandlingarna som skulle följa veckan efter, men på söndagen då måste ju den nyvalde kungen ha varit närvarande vid den mässa som firades i Strängnäs?

Olle: Ja, det är ordnat ordentligt så att man träffas innan mässan ska äga rum och så är det procession.

Både klerker från Strängnäs och sedan är det kungen. Och där passar man på att ge lübeckarna en förmånlig status. När de går in i domkyrkan så går de på varsin sida om kungen. Och så står det att det är tysk adel framför kungen, ungefär, och svensk adel bakom. Vilket tyder på att de lübeckska förhandlarna hade nog en vaktstyrka med sig till Strängnäs. Och sedan inne i kyrkan så utropar återigen Laurentius Andreæ Gustav Eriksson som Sveriges kung. Och de sjunger Te Deum laudamus, Gud vi lovprisar dig.

Claes: Det här är ju en rakt igenom katolsk ceremoni.

Olle: Rakt igenom. Dessutom går han med den invigda hostian de satt på hans huvud.

Claes: Nattvardsbrödet.

Olle: Just det. Det får han utanför kyrkan. Så när han går in i kyrkan så har han den här hostian på huvudet, och det måste ha varit i någon glasskål för den skulle synas. Det måste ha sett ganska lustigt ut.

Claes: Jag försöker visualisera det här, men det var lite svårt.

Olle: Och sedan efter den där ceremonin går man ut och på sydsidan, så vitt jag förstår. Där håller kungen ett burspråk, det vill säga han talade till menigheten och lovprisar Lübeck och alltihopa som tillhörde sådant tal. Och sedan så hurrar man, ungefär, högt och att man aldrig ska hamna i fiendskap med Lübeck. Och sedan börjar förhandlingarna dagen efter och då är de inte sams igen.

Claes: Precis. En fråga som måste ställas är: Hade man inte en rejäl fest också för att fira att man hade genomfört det här valet?

Olle: Ja, jag tror det.

Claes: Vilken dag, var det lördagen eller söndagen?

Olle: Jag tror att det var på lördagen.

Claes: På lördagen.

Olle: Men det står bara kungen återvände till sitt med några stycken.

Claes: Men då får vi, jag tycker vi tillåter oss ...

Olle: Jag räknar med att riksrådet och de lübska förhandlarna ingick, och så Laurentius Andreæ naturligtvis. Det märkliga är att biskopen i Strängnäs är helt osynlig.

Claes: En sak som jag har tänkt på när det gäller det här kungavalet, det är att en kung ska inte bara utses, väljas, att bli kung utan ska krönas också. Varför får vi inte en kröning här i Strängnäs utan måste vänta ända till 1528. Alltså det tar fem år innan kungen låter sig krönas. Har du någon förklaring på det?

Olle: Jag tror att det fanns en del som han ville få undanstökat först. Det händer väldigt mycket de närmaste åren. 1526 kommer Nya testamentet på svenska. Han har gjort Laurentius Andreæ till sin kansler och han var precis som Olaus Petri inne på reformatorisk förändring.

Claes: Men kröningen är den yttersta handlingen där man smörjs till kung.

Olle:... och krona på huvudet.

Claes: Ja, och krona på huvudet. Nu har vi gått igenom händelseförloppet och vi har pratat om en massa personer. Är det någon person här som du känner att du skulle vilja vara?

Olle: Inte någon av huvudpersonerna utan någon som stod vid sidan av och kunde se på det som hände.

Claes: Ett väldigt försiktigt svar, tycker jag.

Olle: Något slags vittne till vad som sker. Det hade varit intressant. Så kunde jag tecknat ner det också.

Claes: Så hade vi haft en källa till, förutom Lübeckarnas relation. Ja men Olle då säger jag tack så mycket för en väldigt spännande och intressant diskussion.

Olle: Ja tack för att jag fick komma.

Claes: Orsaken till att du har fått komma det är att du har skrivit en artikel till en bok, nämligen Sverige 1523. Och den här boken den har, förutom din analys av händelserna runt 6 juni, så finns det också en hel del annat att säga om året 1523. Så den här boken försöker ge en bild av hela Sverige. För det var ett stort rike och det gäller vilka språk man talade, vad man åt för någonting, vad man trodde på, vilken konst man såg i kyrkorna, hur den ekonomiska situationen såg ut för män och kvinnor. Ja, hur såg kvinnans situation ut?

Hur såg samernas situation ut? Finnarnas? Det finns väldigt mycket mer att läsa om 1523 i den här boken. Då säger vi tack så mycket och det ni har lyssnat till är en podd från Riksarkivet.

[musik]